

2016-10-14

Dnr: 501-4387-16

Miljö- och energidepartementet
Klimatenheten
103 33 Stockholm

Remiss av delbetänkande från Miljömålsberedningen med förslag om en klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige (M2016/01735/KI)

YTTRANDE

Länsstyrelsen har tagit del av Miljömålsberedningens förslag om en klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige (M2016/01735/KI)

Länsstyrelsen har följande synpunkter på förslaget.

Generella synpunkter

Länsstyrelsen anser att det är positivt med en överenskommelse för det nationella klimat- och luftarbetet med bred politisk förankring. Däremot anser Länsstyrelsen att en del av förslagen som ges i underlaget har för låg ambitionsnivå samt att vi saknar etappmål inom en del områden, se förtydligande nedan under detaljerade synpunkter. Det vore även önskvärt att strategin på ett tydligare sätt knyter an till de globala hållbarhetsmålen Agenda 2030.

Länsstyrelsen menar dessutom att det är problematiskt att beslutsunderlaget är så omfattande. Underlaget skulle behöva konkretiseras ytterligare för att tjäna som ett lämpligt beslutsunderlag.

Nedan följer mer detaljerade synpunkter på några delar av betänkandets förslag.

5.4 Överväganden om sektorsmål för transportsektorn

Länsstyrelsen ser positivt på att utredningen lämnar förslag till etappmål för transportsektorn då det är den sektor som står för den högsta andelen av utsläppen inom den icke-handlande sektorn. Däremot anser Länsstyrelsen att det inte är bra att ambitionssänkningen inom utsläppsmålet för inrikes transporter, där den föreslagna nivån på 70 procents sänkning senast år 2030 understiger förslaget i utredningen Fossilfrihet på väg (SOU 2013:84) som anger en sänkning med 80 procent inom samma tidsram.

6.2 Prissättning av utsläpp av växthusgaser

Beredningens förslag till mål för utsläppsminskningar bygger på att de globala utsläppen minskar i linje med målen i Parisavtalet. Mot denna bakgrund stödjer Länsstyrelsen beredningens bedömning att Sverige bör driva på för en skärpning av EU:s system för handel med utsläppsrätter.

2016-10-14

Dnr: 501-4387-16

6.4 En strategi för en utvecklad bioekonomi kan stödja klimatstrategin

Länsstyrelsen ser positivt på de förslag som Miljömålsberedningen lämnar för att en mer utvecklad biobaserad ekonomi. Det är positivt att man i bedömningen lyfter fram att utvecklingen måste ske på ett sätt som inte äventyrar övriga miljö kvalitetsmål. Länsstyrelsen vill dock poängtera att utredningen inte bemöter risken att ett ökat uttag från skogen kommer att leda till större negativ påverkan på den biologiska mångfalden som redan i dagsläget är påtaglig. Det anser vi vara en brist i underlaget.

6.6 Det lokala och regionala klimat- och luftarbetet

Länsstyrelsen är positiv till förslaget att ge Boverket och Naturvårdsverket i uppdrag att utveckla en samordnad vägledning för miljöbedömningar till regelverken för samhällsplanering (såsom plan- och bygglagen, infrastrukturlagstiftningen, regelverken för det regionala utvecklingsarbetet samt miljöbalken) för en mer samordnad planering där klimatmålen kan uppnås genom att ge mer tyngd åt de viktigaste miljöaspekterna i varje planprocess. Förslaget ligger i linje med tidigare lämnat förslag från länsstyrelserna och SKL. Länsstyrelsen vill även framhålla behovet av tydliga verktyg för uppföljning.

Länsstyrelsen är positiv till förslaget att ge uppdrag till Boverket att ta fram en vägledning för hur länsstyrelserna ska vägleda kommunerna tidigt i planprocessen, så att olika samhällsintressen kan samverka för en minskad klimatpåverkan.

Länsstyrelsen stödjer också förslaget om att ge de berörda myndigheterna i uppdrag att utreda behovet av förändringar i gällande regelverk för att i ökad grad säkerställa att samhällsplaneringen styr mot klimatmålen. Länsstyrelsen menar att det med dagens regelverk finns utmaningar att styra samhällsplaneringen mot miljömålen. Detta då till exempel miljö kvalitetsnormerna (MKN) för luft, vilka är en överprövningsgrund i Plan- och bygglagen, skiljer sig från preciseringar för miljömålet Frisk luft.

Länsstyrelsen instämmer i Miljömålsberedningens bedömning att det är viktigt att i högre grad integrera energi- och klimatfrågan i alla relevanta verksamhetsområden.

Länsstyrelsen ser positivt på förslaget att ge Boverket och länsstyrelserna, i samarbete med Sveriges kommuner och landsting (SKL), i uppdrag att genomföra en kunskapshöjande insats hos de aktörer som ansvarar för samhällsplaneringen i att använda miljöbedömningsverktyget så att samhällsplaneringen styr mot klimatmålen. Även övriga aktörer inom samhällsnyggandet bör ges möjlighet till kunskapshöjning om planeringssystemet och dess tillämpning. Förslaget ligger i linje med tidigare lämnat förslag från länsstyrelserna och SKL. Länsstyrelsen anser att tidigare genomförda insatser för kompetensutveckling kring PBL har varit

2016-10-14

Dnr: 501-4387-16

framgångsrika, och att det finns erfarenheter från dessa att ta tillvara i sammanhanget.

Länsstyrelsen är positiv till förslaget att ge berörda myndigheter i uppdrag att i samband med ovan beskrivna insatser utreda behovet av ändringar i gällande regelverk för att samhällsplaneringen i ökad grad ska styra mot klimatmålen.

Under Miljömålsberedningens bedömning på sid 199 står att ”Vissa kommuner, till exempel kommuner med lägre befolkningstal, kan behöva stöd inom klimat- och energiområdet” respektive ”Staten kan också använda ekonomiska styrmedel till kommuner och landsting för att stimulera lokalt och regionalt miljö- och klimatarbete”. Länsstyrelsen delar dessa bedömningar och föreslår att:

- Särskilda resurser riktas till kommunerna för att anställa energi- och klimatstrateger, för att integrera klimatfrågan i alla politik-/verksamhetsområden på lokal nivå. Det motsvarar det uppdrag länsstyrelserna har på regional nivå. Länsstyrelserna bör ges en vägledande roll för strategierna, i likhet med genomförandet av det tidigare energieffektiviseringsstödet (EES).
- Satsningen på lokal och regional kapacitetsutveckling utökas, för att möjliggöra spridning av goda erfarenheter samt projekt för att ta fram lokala och regionala underlag för till exempel avvägningar mellan klimat- och energiaspekter och andra samhällsmål.

Synpunkter på kapitel 6.6.2

När det gäller förslaget att myndigheterna ska ta fram förstudier och vägledningar, sid 211, vill Länsstyrelsen framhålla möjligheten att ge länsstyrelser och regionala självstyrelseorgan i uppdrag att samverka kring frågor om energi- och klimatomställningen samt hållbar tillväxt. Så sker på många håll redan idag, men ett tydligt uppdrag skulle säkerställa att det görs strukturerat över hela landet. Dessutom skulle det understryka vikten av att nationella och regionala miljö- och klimatmål inarbetas i det regionala utvecklingsarbetet med tillhörande utvecklingsplaner/-strategier.

Länsstyrelsen anser därutöver att genomförandet av konkreta åtgärder som bidrar positivt till både hållbar tillväxt och energi- och klimatomställningen, skulle förstärkas med länsstyrelserna som beslutande i stadsmiljöavtal. Länsstyrelserna har redan idag det breda uppdrag och den kompetens som krävs för att göra avvägningar mot olika samhällsmål. Dessutom har länsstyrelserna en mycket god lokal och regional kännedom och etablerade breda kontaktnät.

8.4 Jordbruket – en möjlighet i klimatomställningen?

Länsstyrelsen har synpunkter på ett antal punkter i miljömålsberedningens förslag gällande jordbrukssektorn

2016-10-14

Dnr: 501-4387-16

1. För att möjliggöra en ökad livsmedelsproduktion utan att öka utsläppen behöver hållbara produktionssystem, inklusive vattenbruk vidareutvecklas. Möjligheten att öka produktiviteten genom växtförädling och avel, utan negativa effekter på djurskyddet, och tillutveckling av nya proteinkällor, bör tas till vara och prioriteras i forskningspolitiken.

Länsstyrelsen anser att det är bra att satsa forskning på detta, i vissa fall gärna följeforskning, men den måste nå ut och det tar lång tid att få resultat. Många gånger faller detta på att det inte finns ett bra arbetssätt/system för att nå ut med forskningen till praktisk användning. Många proaktiva företagare hämtar senaste kunskapen från utlandet istället för att vända sig till svenska rådgivare.

2. Kväveeffektiviteten, både vad gäller användning av mineralgödsel och hantering av stallgödsel är fokus för åtgärder för att minska utsläpp av lustgas, ammoniak och metan. Effektivitet i kväveanvändningen har dessutom stora synergier med andra miljö kvalitetsmål. Detta är ett viktigt område för rådgivning och styrning.

Länsstyrelsen anser att det är bra med rådgivning och kunskapen finns framme. Styrning är bra om det görs utan att företagen blir mindre konkurrenskraftiga i jämförelse med företag från andra länder. Risken är annars att svenska företag slås ut till förmån för företag från andra länder med mindre regler och styrning som kan konkurrera med prissättning.

3. Miljömålberedningens bedömning: ”Beredningen vill särskilt poängtera vikten av att produktivitetssökningar inte får äventyra djur- och miljöskydd.”

Länsstyrelsen frågar sig om Sverige inte redan är där för viss djurproduktion. Som ett exempel kan nämnas att avelsmaterial idag för ekologisk kyckling är framtaget från konventionell produktion. Detta leder till att när kycklingarna inom ekologisk produktion tillåts bli äldre så leder det till att de blir för tunga och att skador kan uppstå.

4. Kunskapen om hur kolinnehållet i jordbruksmark kan öka genom att använda fånggrödor, nedbrukning av organiskt material, plöjningsfri odling, utveckling av perenna grödor samt på vilka marker där sådana metoder är lämpliga bör öka genom fortsatt forskning. I takt med att kunskapen ökar bör rådgivningen om nya metoder intensifieras.

Länsstyrelsens anser att det är mycket bra om det inte blir fördyrande rådgivning och fördyrande brukningsmetoder. Då klarar inte de svenska företagen konkurrensen.

5. I SOU 2014:50, ”Med miljömålen i fokus” gjorde beredningen bedömningen att marknads- och direktstöden (pelare I) i EU:s jordbrukspolitik bör avvecklas successivt, samtidigt som miljö- och landsbygdsinsatserna (pelare II) stärks i syfte att förbättra möjligheterna för

2016-10-14

Dnr: 501-4387-16

effektivare miljöåtgärder inom jordbruket. Möjligheter att lämna värdebaserade ersättningar, som utgår från åtgärders miljönytta, bör skapas inom landsbygdsprogrammen. Denna bedömning kvarstår.

Länsstyrelsen delar utredarens bedömning.

6. Utsläppen från livsmedelskonsumtionen behöver minska. Det kan göras genom förändrade kostvanor med t.ex. mer vegetabilier, mindre kött, säsongsbaserad kost, minskat matsvinn och genom förändrade produktionsmetoder exempelvis genom kolinlagring i betesmarker och/eller genom ökad vallodling. En ökad konsumtion och produktion av svenskproducerat kött på bekostnad av det importerade ger förutsättningar för en produktion med globalt sett lägre utsläpp och kan även underlätta uppnåendet av andra miljömål.

Länsstyrelsen anser att det är glädjande att utredningen lyfter fram vikten av svenskproducerat kött. Viktigt att de förslagen som sedan genomförs ses utifrån en helhets- och företagsperspektiv. Att behålla vår svenska produktion gör att vi äger frågorna hur vi producerar vår mat, spin-off med kollektiva nyttigheter som inte minst kan påverka besöksnäringen (med igenvuxna landskap) och framför allt utifrån beredskap. Vi lever idag i en osäker värld och det behöver inte bli ett krig för att vi i Sverige ska bli sårbara. Vikten av att odla andra typer av grödor än vad vi gör idag är viktigt att stimulera ex. bönor och ärter samt generellt mera odling av grönsaker. Här behöver fungerande logistiksystem utvecklas. Det är också viktigt att informera konsumenterna vad de köper för att kunna stimulera svensk produktion på ett miljövänligt sätt.

7. Åtgärder behövs för att underlätta för privatkonsumenter och offentlig sektor att konsumera livsmedel med lägre klimat- och miljöpåverkan.

Länsstyrelsen har konstaterat att det pågår en stark eko-trend som inte minst handel driver. Det är viktigt att vi inte säljer ut vår egen svenska produktion till förmån för utländsk eko-produktion. Det finns olika typer av eko-produktion och några ligger mycket nära vår svenska konventionella produktion.

10 Utsläpp av växthusgaser kopplade till import och export

I underlaget konstateras (med referens till bland annat Naturvårdsverkets fördjupade utvärdering av miljömålen 2015 och regeringens analysgrupp för Grön omställning och konkurrenskraft) att det behövs åtgärder och styrmedel för att minska klimatpåverkan från konsumtion i Sverige. Däremot anges inga förslag till etappmål inom hållbar konsumtion, vilket vi anser vara en brist.

Utredningen konstaterar vidare att det finns anledning att vidta åtgärder för att minska utsläpp av växthusgaser i andra länder. Detta genom att främja mer hållbar konsumtion i Sverige inom de områden där konsumtionen genererar betydande klimatpåverkan. Vi menar att det är en brist att utredningen trots

2016-10-14

Dnr: 501-4387-16

detta konstaterande inte ger några förslag till åtgärder för att främja hållbar konsumtion.

Beredningen hänvisar till regeringen att utforma åtgärder och styrmedel för hållbar konsumtion. Det är dock miljömålsberedningens uppdrag är att utveckla strategier innehållande etappmål, styrmedel och åtgärder inom särskilt svåra områden som kräver långsiktiga politiska avvägningar och där flera olika samhällsintressen spelar in. Därmed anser vi att miljömålsberedningen bör ange såväl åtgärdsförslag som etappmål för hållbar konsumtion och därmed minska klimatpåverkan från konsumtion i Sverige.

Synergieffekter

Länstyrelsen ser positivt på att miljömålsberedningen på ett tydligt sätt beskriver att det föreligger en stark synergieffekt mellan åtgärder som syftar till att minska utsläpp av växthusgaser på så sätt att dessa åtgärder också i hög grad bidrar till en förbättrad luftkvalitet.

I övrigt stöder Länstyrelsen Miljömålsberedningens förslag på etappmål, styrmedel och åtgärder som syftar till att minska utsläpp av luftföroreningar och att nå de luftrelaterade miljömålen.

Tf landshövding Johan von Knorring har beslutat i detta ärende. I handläggningen av ärendet har deltagit chef miljöskyddsenheten Tomas Waara, chef naturmiljöenheten Lennart Nordvarg, naturmiljöhandläggare Kalle Mälson, chef landsbyggdutvecklingsenheten Christel Benfalk, länsarkitekt Eva Bergdal, miljömålsamordnare Helena Brunnkvist och miljöskyddshandläggare Lars Johnsson, fördragande.

Johan von Knorring

Lars Johnsson